

MINISTERSTWO GOSPODARKI

**MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA**

Założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

(przyjęte przez Radę Ministrów
w dniu 16 sierpnia 2011 r.)

Warszawa, sierpień 2011

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Uzasadnienie	6
3. Spójność z innymi strategicznymi i programowymi dokumentami	9
4. Diagnoza sytuacji w Polsce w zakresie emisji gazów cieplarnianych.....	10
5. Cele NPRGN	11
5.1. Cel główny	11
5.2. Cele szczegółowe	12
6. Obszary działania NPRGN.....	15
7. Priorytety	15
8. Działania.....	16
9. Źródła finansowania NPRGN	17
10. Monitorowanie i ocena stopnia osiągnięcia celu.....	18
11. Tryb prac nad przygotowaniem NPRGN	18
12. Proponowana struktura NPRGN	18

1. Wprowadzenie

Opracowanie Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN) wynika z potrzeby przestawienia gospodarki na gospodarkę niskoemisyjną. Takie podejście ma głębokie uzasadnienie merytoryczne, z jednej strony odpowiada na wyzwania związane ze zmianą klimatu, z drugiej zaś pozwala na stworzenie, w dłuższej perspektywie, optymalnego modelu nowoczesnej materiało- i energooszczędnej gospodarki zorientowanej na innowacyjność i zdolną do konkurencji na europejskim i globalnym rynku. Działaniem takim objęta będzie cała gospodarka przy zaangażowaniu wszystkich jej sektorów. Jednym z wymiernych efektów tej transformacji będzie osiągnięcie efektu redukcyjnego emisji gazów cieplarnianych i innych substancji¹, które powiązane będzie z racjonalnym wydatkowaniem środków. Istotą Programu jest zapewnienie korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych (zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju) płynących z działań zmniejszających emisje, osiąganych m.in. poprzez wzrost innowacyjności i wdrożenie nowych technologii, zmniejszenie energochłonności, utworzenie nowych miejsc pracy, a w konsekwencji sprzyjających wzrostowi konkurencyjności gospodarki w horyzoncie czasowym do 2050 r.

NPRGN będzie kierowany do przedsiębiorców wszystkich sektorów gospodarki, samorządów gospodarczych i terytorialnych, organizacji otoczenia biznesu oraz organizacji pozarządowych, ale również bezpośrednio do każdego obywatela RP, celem kształtowania właściwych postaw i spowodowania aktywności społecznej w tym zakresie.

NPRGN będzie wskazywał priorytety i kierunki niezbędnych działań, które powinny zostać podjęte, aby nie tylko sprostać wyzwaniom związanym z osiągnięciem wymaganego poziomu emisyjności oraz uruchomieniem adekwatnych instrumentów wsparcia wspomagających te działania, ale z czasem również pozwolić czerpać Polsce korzyści z realizacji celów polityki klimatycznej. Zakłada się, że efektem końcowym NPRGN będzie zestaw działań nakierowanych bezpośrednio i pośrednio na redukcję emisji gazów cieplarnianych, a także instrumentów, które wspomogą wszystkich uczestników realizacji Programu w przechodzeniu na gospodarkę niskoemisyjną.

NPRGN powstanie w wyniku ścisłego współdziałania Ministerstwa Gospodarki i Ministerstwa Środowiska, oraz pozostałych resortów, które będą podmiotami współpracującymi w zakresie wynikającym z ich właściwości. Istotną rolę w pracach będzie pełnić także Społeczna Rada Narodowego Programu Redukcji Emisji² (SRNPRE). Ostateczny kształt dokumentu będzie strukturalną syntezą dokumentu opracowanego przez Ministerstwo Gospodarki i Ministerstwo Środowiska oraz dokumentów przygotowanych przez pozostałe resorty i SRNPRE. Ponadto, obok administracji państwowej, przy tworzeniu Programu współpracować będą przedstawiciele świata biznesu, instytucje naukowe, organizacje pozarządowe, w tym izby gospodarcze, związki zawodowe oraz organizacje reprezentujące inne grupy społeczne. Szerokie spektrum stron współpracujących NPRGN zapewni transparentność powstawania dokumentu. Zakłada się, że w procesie przygotowania Programu wykorzystane zostaną wyniki zleczonych analiz dotyczących szczegółowych zagadnień.

¹ Pod pojęciem „gazy cieplarniane i inne substancje” należy mieć na względzie wykaz gazów cieplarnianych i innych substancji wprowadzanych do powietrza, objętych systemem zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji zgodnie z ustawą z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz.U. z 2009 Nr 130 poz.1070).

² Społeczna Rada Narodowego Programu Redukcji Emisji została powołana Zarządzeniem nr 28 Ministra Gospodarki z dnia 21 października 2009 r.

Zgodnie z art. 15, ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712), programy rozwoju są dokumentami o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanawianymi w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz innych strategii rozwoju. Przygotowywany NPRGN będzie posiadać strukturę zgodną z przepisami zawartymi w art. 17, ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*. Zapisy ww. ustawy nie dotyczą dokumentów, które mają charakter założeń, jednak już na wczesnym etapie prac nad Programem zostaną uwzględnione obowiązujące wymogi odnośnie do struktury przygotowywanego Programu i harmonogramu prac, który powinien uwzględnić raport ewaluacyjny, zawierający ewaluację *ex ante* skuteczności i efektywności realizacji Programu. Program ten na etapie finalizowania prac podlegać będzie również ocenie zgodności ze średniookresową strategią rozwoju kraju i w związku z tym przed przedłożeniem programu na posiedzenie Rady Ministrów, przedstawiony zostanie do zaopiniowania przez Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie zgodności z ww. strategią.

Należy mieć jednak na względzie, że planowane przygotowanie NPRGN wykraczać będzie poza obecnie obowiązujące ramy prawne dla przygotowywanych programów, ze względu na horyzont czasowy do 2050 r. jak i zakres działań, obejmujący wszystkie sfery życia gospodarczego. Długi horyzont czasowy w powiązaniu z realizacją kosztownych procesów inwestycyjnych sprzyjać będzie przejściu na gospodarkę niskoemisyjną. Ponadto, działanie takie wpisuje się w podejście Komisji Europejskiej, która rozpoczęła dyskusję nad Planem Działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej w perspektywie roku 2050 - „*Roadmap 2050*”³, widząc potrzebę rozpatrywania przyszłych zmian gospodarczych w dłuższej perspektywie. Również w takim horyzoncie czasowym przygotowywane są przez organizacje i instytucje międzynarodowe konkretne scenariusze rozwoju gospodarek w kontekście klimatycznym.

Ponadto, zgodnie z art. 46, pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.) polityki, strategii, plany lub programy, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji, wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Mając powyższe na względzie, przyjęcie NPRGN przez Radę Ministrów przewiduje się w 2013 r. Częstkowe wyniki prac będą jednak udostępniane od razu do wykorzystania w międzynarodowych negocjacjach klimatycznych oraz w trakcie polskiej Prezydencji w UE.

2. Uzasadnienie

Na szczeblu prawa międzynarodowego i unijnego Polska posiada zobowiązania redukcyjne określone przez ratyfikowany Protokół z Kioto oraz pakiet klimatyczno-energetyczny UE. Przekształcenie gospodarki na gospodarkę niskoemisyjną, a tym samym ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i innych substancji uważa się, nie tylko za kluczowy krok w kierunku zapewnienia stabilnego środowiska, lecz także element długofalowego zrównoważonego rozwoju. Wiele państw, w tym Polska ratyfikowało Protokół z Kioto, w ramach którego pięcioletni okres rozliczeniowy, kiedy powinna nastąpić wymagana redukcja obowiązuje do 2012 r. Zgodnie z Protokołem, Polska zobowiązała się do redukcji emisji o 6 %, ale w latach 1988 - 2008 Polska osiągnęła znacznie większą redukcję emisji gazów cieplarnianych w wysokości około 30%. W tym samym okresie PKB Polski wzrosło o ponad

³ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A roadmap for moving to a competitive low carbon economy in 2050.

70 %, co oznacza, iż wzrost gospodarczy nie wywołał negatywnych skutków środowiskowych.

Zgodnie z zaproponowanymi przez Komisję Europejską priorytetami, które uzyskały poparcie Rady Europejskiej, gospodarka UE powinna być oparta na trzech filarach: wiedzy i innowacjach (rozwój inteligentny), efektywnym korzystaniu z dostępnych zasobów (rozwój zrównoważony) oraz wysokim poziomie zatrudnienia i spójności społecznej (rozwój inkluzyjny). Jednym z zaproponowanych przez KE celów, w ramach Strategii „*Europa 2020*” jest zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20 % (warunkowo 30 %) w porównaniu z poziomem z roku 1990, zwiększenie do 20 % udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz dążenie do zmniejszenia zużycia energii o 20% w stosunku do scenariusza BAU⁴ w wyniku poprawy efektywności energetycznej zgodnie z przyjętym wcześniej unijnym pakietem klimatyczno-energetycznym. Warto podkreślić, że Program, mając na celu rozwój gospodarki niskoemisyjnej będzie odnosił się także do innych emisji, niż tylko wynikających z pakietu klimatyczno-energetycznego, a zatem będzie uwzględniał także wytyczne wynikające m.in. z dyrektywy o jakości powietrza (CAFE), dyrektywy o emisjach przemysłowych oraz Protokołu z Göteborga. Realizacja celów redukcyjnych dla tych substancji będzie wymagała szeregu działań na szczeblu krajowym, często innych niż dla redukcji emisji gazów cieplarnianych. Stąd konieczne będzie uwzględnienie efektu synergii tych działań.

W Konkluzjach Rady Europejskiej⁵ z 4 lutego 2011 r. znajdujemy odniesienie do przewidywanego długookresowego celu redukcyjnego dla grupy krajów rozwiniętych, w tym UE, na poziomie 80-95%, przewidywanego do osiągnięcia do roku 2050. W kontekście zagadnień klimatycznych i konieczności zapewnienia osiągnięcia pozytywnych efektów dla polskiej gospodarki wynikających z redukcji emisji gazów cieplarnianych, w tym z wdrożenia niskoemisyjnych technologii, a także stymulowania innowacyjności niezbędne jest planowanie długookresowe. Stąd horyzont czasowy dla NPRGN określa się na 2050 r. Wdrożenie działań zmierzających do redukcji emisji gazów cieplarnianych w niektórych obszarach nie przyniesie natychmiastowych korzyści, lecz będą one widoczne dopiero po roku 2020, a nawet 2030.

Ocena kosztów i korzyści oraz efektów gospodarczych wynikających z przestawienia gospodarki na gospodarkę niskoemisyjną tj. zmiany dynamiki wzrostu gospodarczego, zmiany kosztów zaopatrzenia gospodarki i społeczeństwa w energię i związane z tym zmiany kosztów wytwarzania produktów, których cena jest ściśle powiązana z wydatkami na zakup energii powinna być dokonana przy przyjęciu długiego horyzontu czasowego. Krótko- i średnioterminowy okres realizacji Programu może sprzyjać osiągnięciu zakładanych korzyści w mniejszej skali takich jak np. wynikających z poprawy efektywności już istniejących rozwiązań. W perspektywie roku 2050 omówione zostaną konsekwencje dla Polski z uwzględnieniem analizy „*Roadmap 2050*”.

Przygotowywanie NPRGN będzie miało miejsce w okresie istotnych zmian na unijnym rynku energetycznym wywołanych rezygnacją z energetyki jądrowej przez takie kraje jak Niemcy i Włochy. Sytuacja ta będzie miała znaczący wpływ na „energy-mix” i możliwy stopień redukcji emisji gazów cieplarnianych w tych krajach i w całej Unii Europejskiej. Spowoduje to także, przynajmniej przejściowo, konieczność zwiększenia wykorzystania na cele energetyczne paliw kopalnych. Ta nowa okoliczność będzie brana pod uwagę przy tworzeniu NPRGN.

⁴ Business As Usual czyli kontynuacja trendu

⁵ Konkluzje Rady Europejskiej z 4 lutego 2011 r. EUCO 2/1/11,

Polska gospodarka, pomimo redukcji emisji gazów cieplarnianych o około 30%, zaliczana jest do najbardziej emisyjnych w UE, jeśli za miarę przyjmuje się emisję na jednostkę PKB (jednakże przy porównywaniu emisji *per capita*, polska emisja jest równa średniej unijnej UE27). W związku z tym przygotowanie NPRGN ma umożliwić Polsce aktywną rolę w procesie określania europejskich i światowych celów redukcji emisji gazów cieplarnianych i innych substancji, a także osiągnięcie porównywalnego do rozwiniętych państw Europy poziomu efektywności energetycznej na jednostkę PKB.

Program powinien również odegrać ważną rolę w poszukiwaniu nisz dla polskiej gospodarki w warunkach ograniczania jej emisyjności i zwiększania się konkurencji na rynku globalnym. Dopóki bowiem Polska oprócz ponoszenia kosztów związanych z redukcją emisji gazów cieplarnianych nie będzie potrafiła wyciągać dla siebie także pewnych korzyści z faktu dalszego rozwijania polityki klimatycznej na poziomie międzynarodowym, dopóty utrzymywać się będzie bardzo niechętnie lub wręcz wrogie nastawienie poszczególnych sektorów i obywateli wobec konieczności ponoszenia znacznych kosztów z nią związanych. Co istotne, zdefiniowanie owych nisz może przynieść wymierne korzyści dla Polski w kontekście świadczenia przez nią pomocy klimatycznej dla krajów rozwijających się. Dzięki temu Polska będzie mogła uzyskać większą zdolność do adresowania tej pomocy na preferowane przez siebie cele i regiony geograficzne.

NPRGN wpisuje się w działania Rządu mające na celu wypracowywanie polityk zmierzających do łagodzenia negatywnych skutków zmian klimatycznych lub im przeciwdziałającym oraz uwzględniających specyfikę polskiej gospodarki. Regulacje odnoszące się do walki z globalnym ociepleniem, np. związane z emisjami gazów cieplarnianych z sektorów przemysłowych, mają znaczne konsekwencje gospodarcze, które są odczuwalne zwłaszcza dla gospodarek opartych na węglu, do których należy Polska. Przygotowanie NPRGN odpowiada na potrzebę wypracowania rozwiązań, które będą miały pozytywny wpływ zarówno na środowisko, jak i gospodarkę.

Działania powiązane z realizacją celów polityki klimatycznej, w tym przede wszystkim redukcji emisji gazów cieplarnianych i innych substancji wprowadzanych do powietrza, nie muszą oznaczać spadku tempa wzrostu gospodarki, a w dłuższej perspektywie będą pozytywnie oddziaływać na jej rozwój. Polityki na rzecz ochrony środowiska mogą wspierać wzrost gospodarczy m.in. poprzez poprawę efektywności gospodarowania zasobami naturalnymi i energią, jak również innowacje technologiczne. Pozwalają wykorzystać szansę na zdobycie konkurencyjnej przewagi na rynkach międzynarodowych oraz przyczyniają się do dywersyfikacji źródeł i sposobów wytwarzania energii m.in. poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej i zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, co wpłynie korzystnie na zwiększenie bezpieczeństwa dostaw energii.

NPRGN oparty jest także na przekonaniu, że globalne polityki dotyczące zmian klimatu, energetyki, innowacji i konkurencyjności wyznaczają tylko pewne ogólne kierunki działań, natomiast stworzenie konkretnych instrumentów wymaga brania pod uwagę zróżnicowanej sytuacji społeczno-gospodarczej poszczególnych państw i tym samym wypracowania instrumentów odpowiednich dla danego państwa (tzw. szytych na miarę, ang. *tailor-made*). Skuteczne działania wymagają instrumentów redukcji emisji, które nie będą negatywnie wpływać na dotychczasowe wysiłki na rzecz zmniejszenia dystansu rozwojowego pomiędzy państwami (np. między UE-15 i nowymi krajami członkowskimi), a jednocześnie będą odpowiadać na wyzwania dotyczące zmian klimatycznych. W tym kontekście należy też mieć na uwadze globalną konkurencyjność gospodarki unijnej.

3. Spójność z innymi strategicznymi i programowymi dokumentami

NPRGN będzie spójny z innymi programami rządowymi, ale przede wszystkim z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi, w tym z dokumentem *Polska 2030*, średniookresową strategią rozwoju kraju oraz z dziewięcioma przygotowywanymi strategiami horyzontalnymi, a w szczególności ze: *Strategią innowacyjności i efektywności gospodarki*, strategią *Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko*, *Strategią rozwoju transportu*, *Strategią zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa oraz Krajową strategią rozwoju regionalnego*. Wiodącą strategią wobec NPRGN jest *Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki*. Program będzie także spójny z celami pakietu klimatyczno-energetycznego, realizując ponadto wytyczne nowej strategii zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego Unii *Europe 2020*, a także przygotowywanej w ramach OECD *Strategii zielonego wzrostu* (OECD *Green Growth Strategy*).

Przy opracowywaniu Programu uwzględniona zostanie ostateczna wersja Krajowego Programu Reform oraz inne polityki i strategie, w tym m. in. obejmujące:

- *Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*,
- *Politykę energetyczną Polski do 2030 roku*,
- *Politykę Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*,
- *Politykę klimatyczną Polski. Strategię redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020*,
- *Strategię działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015*,
- *Strategię zmian wzorców produkcji i konsumpcji na sprzyjające realizacji zasad trwałego, zrównoważonego rozwoju*,
- *Strategię wdrażania w Polsce zintegrowanej polityki produktowej*.
- *Politykę Transportową Państwa na lata 2006-2025*.

NPRGN uwzględni również *Krajowy plan działania w zakresie rozwoju energii ze źródeł odnawialnych*, określający działania, które pozwolą Polsce wypełnić zobowiązania w zakresie udziału energii odnawialnej w końcowym zużyciu energii do 2020 r., w podziale na: elektroenergetykę, ciepło i chłód oraz transport. Wymagania te wynikają z dyrektywy 2009/28/WE z 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych. Ponadto wzięty pod uwagę będzie szczegółowy dokument w tym zakresie, tj. *Kierunki rozwoju biogazowni rolniczych w Polsce na lata 2010-2020*. Uwzględniony będzie również *Krajowy plan działania w zakresie poprawy efektywności energetycznej*, wymagany przez dyrektywę 2006/32/WE z 5 kwietnia 2006 r.

NPRGN będzie spójny i zgodny z istniejącym systemem zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji, w szczególności z instrumentem jakim są krajowe i sektorowe plany redukcji emisji, a także wcześniej wymienionymi zobowiązaniami międzynarodowymi oraz obowiązującymi przepisami zawartymi w ustawie z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz.U. Nr 130, poz. 1070 z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (Dz.U. Nr 122, poz. 695).

Program ma być bezpośrednio powiązany z realizacją Krajowego Planu Inwestycyjnego (KPI) w sektorze elektroenergetyki, w związku z derogacjami dotyczącymi przyznawania bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ w okresie 2013-2020.

Ponadto, dążyć się będzie do wzmocnienia wymiaru horyzontalnego przyszłego Programu poprzez wzmocnienie synergii jego założeń z kierunkami prowadzonej w kraju polityki naukowej i innowacyjnej.

4. Diagnoza sytuacji w Polsce w zakresie emisji gazów cieplarnianych

NPRGN zostanie przygotowany z wykorzystaniem analiz opracowanych w krajowych i zagranicznych ośrodkach naukowych identyfikujących najbardziej efektywne i wspierające rozwój gospodarczy obszary oraz sposoby zmniejszania emisji gazów cieplarnianych.

Potencjał do redukcji emisji gazów cieplarnianych był już oceniany w opracowaniach Międzynarodowej Agencji Energetycznej pn. „*Energy and CO₂ emissions scenarios of Poland*”, McKinsey & Company⁶, która opracowała krzywą kosztów krańcowych dla Polski. Z krzywej wynika m.in., że w odniesieniu do poziomu emisji z 2005 r. potencjał redukcji wynosi 3 % w perspektywie 2020 r. oraz 31 % do 2030 r. Oznacza to, że znaczna część redukcji może być osiągnięta dopiero po roku 2020. Ważnym opracowaniem jest także Raport Banku Światowego⁷, który przedstawia możliwe scenariusze przejścia polskiej gospodarki na niskoemisyjną, z jednoczesnym wskazaniem kosztów tego procesu, zarówno ekonomicznych, jak i społecznych.

Zgodnie z wynikami wykonanych analiz, w tym wymienionych powyżej można już wskazać potencjalne obszary dla takiej redukcji. Jest to przede wszystkim zwiększenie efektywności energetycznej, wykorzystanie niskoemisyjnych źródeł energii, sektor budowlany, rolnictwo, gospodarka odpadami, transport drogowy. Jednakże zakres obszarów, które będzie obejmował Program, jest znacznie szerszy (vide: rozdział 6. Założeń).

Program weźmie także pod uwagę możliwości wykorzystania mechanizmów rynkowych opartych o międzynarodowy handel emisjami tj. dostępne mechanizmy elastyczne Protokołu z Kioto oraz realizowany w Polsce mechanizm GIS.

Polityka klimatyczna i środowiskowa prowadzona zarówno na forum globalnym, jak i w ramach Unii Europejskiej, w coraz większym stopniu przekłada się na warunki funkcjonowania poszczególnych gospodarek krajowych. Negocjacje toczące się w ramach Ramowej Konwencji NZ ws. Zmian Klimatu, czy też regulacje wynikające z przyjętego przez Unię Europejską pakietu klimatyczno-energetycznego, jak również i innych przepisów unijnych wytyczają trendy w polityce gospodarczej w długim horyzoncie czasowym (do 2050 r. i poza). W powyższym kontekście NPRGN będzie analizował emisje gazów cieplarnianych, przy uwzględnieniu emisyjności konsumpcji, w tym śladu węglowego w towarach importowanych.

Przedmiotem analiz będą więc także możliwości zwiększenia przez Polskę nie tylko już obowiązujących zobowiązań redukcyjnych, a także osiągnięcie większego postępu w tym obszarze. Wyszczególnienie obszarów istotnych z punktu widzenia niskoemisyjnego rozwoju gospodarczego w Polsce będzie stanowiło punkt wyjścia do dalszych prac. Diagnoza sytuacji zostanie opracowana przy wykorzystaniu analizy STEEPLE⁸ obejmującej następujące bazowe sfery otoczenia: społeczne, technologiczne, ekonomiczne, środowiskowe, polityczne, prawne i etyczne. Kolejny krok będzie stanowiło określenie mocnych i słabych stron, szans

⁶ Raport „*Ocena potencjału do redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2030*”, McKinsey 2009, przygotowany pod patronatem Ministra Gospodarki

⁷ Raport „*Transition to a Low Emission Economy in Poland*” – Bank Światowy 2011r.

⁸ Analiza STEEPLE jest terminem z dziedziny zarządzania strategicznego. Jest to metoda oparta na analizie otoczenia zewnętrznego, które dotyczy wszystkich firm i instytucji. Akronim S.T.E.E.P.L.E. określa siedem wymiarów otoczenia czyli: Social - społeczne, Technology - technologiczne, Economic - ekonomiczne, Environment - środowiskowe, Political - polityczne, Legal - prawne, Ethical - etyczne. Analiza STEEPLE jest jedną z metod w procesie podejmowania decyzji, w tym decyzji inwestycyjnych. Umożliwia ona określenie potencjału obszaru, np. wskazując wzrost lub spadek, właściwość i atrakcyjność rynku oraz jego trwałość.

i zagrożeń (analiza SWOT⁹) dla każdego z obszarów analizy STEEPLE. W efekcie zostaną określone szeroko rozumiane obszary gospodarki narodowej, dla których szacuje się największą skalę redukcji emisji gazów cieplarnianych, co będzie miało pozytywny wpływ na niskoemisyjny rozwój kraju.

5. Cele NPRGN

5.1. Cel główny

Rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju.

Przestawienie obecnie funkcjonującej gospodarki na gospodarkę niskoemisyjną wymagać będzie zaangażowania wszystkich sektorów gospodarki. Rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy uwzględnieniu zasad zrównoważonego rozwoju determinowany będzie przez działania polityczne, gospodarcze i społeczne. Zakłada się, że wzrostowi gospodarczemu towarzyszyć będzie zmniejszenie presji na środowisko (*decoupling*).

Wdrożenie niniejszego Programu ma ułatwić adaptację wszystkich sektorów do wymogów gospodarki niskoemisyjnej. Osiągnięcie powyższego celu będzie wymagało określenia:

- obszarów redukcji emisji gazów cieplarnianych i innych substancji,
- priorytetów z nimi związanych,
- działań i oczekiwanych z nich efektów,
- instrumentów wsparcia, które w konsekwencji przyczynią się zarówno do zmniejszenia emisji, jak i gruntownej modernizacji polskiej gospodarki
- ścieżek redukcji emisji w horyzoncie czasowym do 2050 r., w rozbiciu na sektor ETS oraz non-ETS,
- punktów pośrednich w realizacji programu, pozwalających na mierzenia postępu.

Zakłada się, że procesom redukcyjnym towarzyszyć będą również działania ukierunkowane na poprawę efektywności nie tylko energetycznej, ale również wykorzystania zasobów w skali całej gospodarki. Wdrażane nowe technologie powinny skutkować ograniczeniem energo-, materiało- i wodochłonności.

Ocena efektów redukcyjnych tych działań odbywać się będzie na zasadzie tzw. rachunku ciągnionego obejmującego m.in.:

- 1) efekty wprowadzanych innowacji, w tym technologii niskoemisyjnych,
- 2) utratę i tworzenie nowych miejsc pracy,
- 3) koszty i korzyści (przychody) występujące z pewnym opóźnieniem,
- 4) wszelkie koszty i korzyści pośrednie,
- 5) koszty zewnętrzne,
- 6) koszty zaniechania działań, w tym koszty braku adaptacji gospodarki do zmian klimatu,
- 7) koszty opłat za emisję CO₂.

⁹ Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats.

Jednocześnie należy podkreślić, że rozwój gospodarki niskoemisyjnej musi odbywać się przy zapewnieniu trwałego zrównoważonego rozwoju gospodarczego rozumianego jako zrównoważenie celów ekonomicznych, społecznych i ochrony środowiska. Istotnym elementem procesu zapewnienia zrównoważonego rozwoju jest również kreowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR¹⁰) oznaczającej dobrowolne zobowiązania podejmowane przez przedsiębiorstwa na rzecz społeczności lokalnej w odniesieniu do społecznego i środowiskowego wymiaru prowadzonej działalności.

W ramach opracowywania Programu cel zostanie zwymiarowany liczbowo, tzn. określony zostanie poziom redukcji emisji gazów cieplarnianych w powiązaniu z właściwymi wskaźnikami wzrostu gospodarczego, przede wszystkim wskaźnikiem emisyjności PKB, wyrażonym w emisji CO₂/jednostkę PKB oraz innymi wskaźnikami.

Ponadto NPRGN oraz analizy wykonywane na potrzeby jego tworzenia stanowią będą podstawę do opracowania i uzasadnienia stanowiska Polski w dalszych dyskusjach z innymi państwami członkowskimi, Komisją Europejską oraz Parlamentem Europejskim na temat możliwości i kosztów redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz sposobu rozdzielenia obciążeń zarówno na poziomie sektorowym, jak i pomiędzy państwami członkowskimi. NPRGN i wykonane analizy mogą również stanowić podstawę do opracowania stanowiska na potrzeby negocjacji prowadzonych na forum międzynarodowym.

5.2. Cele szczegółowe

Osiągnięciu celu głównego sprzyjać będą cele szczegółowe, które realizowane będą z uwzględnieniem następujących założeń:

- identyfikacji dźwigni wzrostu gospodarczego,
- korzyści uwzględniających aspekt gospodarczy, społeczny i środowiskowy,
- zachowania właściwych proporcji pomiędzy wielkością efektu redukcyjnego, a poniesionymi kosztami,
- monitorowania wyznaczonych wskaźników osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych.

Sprawą kluczową będzie zwymiarowanie korzyści wynikających z uruchomienia dźwigni wzrostu gospodarczego. Wybór działań w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych odbywać się będzie z uwzględnieniem efektywności kosztowej, czynnika społecznego, środowiskowego i wymiaru terytorialnego. W projektowanym programie wskazane zostanie w jaki sposób poprzez realizację określonych celów będzie on oddziaływać w układzie regionalnym, a także lokalnym z uwzględnieniem rozprzestrzeniania się impulsów rozwojowych na całe terytorium kraju.

Mając powyższe na względzie wyróżnia się następujące cele szczegółowe NPRGN, których realizacja sprzyjać będzie osiągnięciu celu głównego:

1) Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii

Wdrażanie postanowień wynikających z pakietu klimatyczno-energetycznego wymusza dywersyfikację źródeł wytwarzania energii. Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii jest niezbędny dla zmiany struktury wytwarzania energii elektrycznej, a także ciepła i chłodu w Polsce. Wiązać się to będzie ze wskazaniem rozwoju priorytetowych źródeł wytwarzania energii, zdeterminowanych uwarunkowaniami terytorialnymi, zapotrzebowaniem gospodarczym, potrzebami społecznymi, zachowaniem bezpieczeństwa energetycznego,

¹⁰ Społeczna odpowiedzialność biznesu przedsiębiorstw - (z ang. *CSR – Corporate Social Responsibility*)

korzyściami ekonomicznymi oraz możliwościami przyłączenia do krajowych sieci energetycznych. Poszczególne regiony Polski mogą różnić się priorytetami we wdrażaniu niskoemisyjnych źródeł energii. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na zrównoważony rozwój energetyki odnawialnej zapewniający pełne wykorzystanie potencjału w tym zakresie, a także na wprowadzenie energetyki jądrowej.

W ramach tego celu szczegółowego, dążyć się będzie do określenia optymalnego energy-mix dla Polski w horyzoncie czasowym do 2050 roku. Określenie takiego mixu energetycznego dla Polski, z jednej strony najbardziej skutecznego jeśli chodzi o zrealizowanie celów dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych, a z drugiej najkorzystniejszego dla ekonomicznej efektywności polskiej gospodarki, stanowiłoby dla podmiotów sektora elektroenergetycznego informacje o kierunkach polityki inwestycyjnej, co znacznie ułatwiłoby płynną transformację polskiej gospodarki do gospodarki niskoemisyjnej.

Ponadto rozwojowi niskoemisyjnych źródeł energii towarzyszyć będzie powstawanie nowych branż przemysłu skutecznie wspierających ten rozwój.

2) Poprawa efektywności energetycznej

Poprawa efektywności energetycznej to szczególnie efektywny sposób ograniczania emisji gazów cieplarnianych. Dotyczyć ona będzie praktycznie wszystkich obszarów gospodarczych począwszy od przedsiębiorstw energetycznych a skończywszy na gospodarstwach domowych. Nierozzerwalnie wiązać się będzie się z ujednoczeniem poziomu infrastruktury technicznej.

W związku z powyższym określony będzie poziom energochłonności gospodarki (z wyznaczeniem celu na 2050 r. oraz celów pośrednich) oraz odpowiednie działania skutkujące jego osiągnięciem.

Szczególnie duże możliwości dotyczą budownictwa, w tym budynków publicznych. Zakłada się, że podjęcie szerokich działań dotyczyć będzie termomodernizacji istniejącej infrastruktury mieszkalnej, a także dalsze zaostżanie standardów w stosunku do nowych budynków. Podjęte będą działania zmierzające do jak najpowszechniejszego wprowadzania budynków pasywnych.

Ponadto, istotną kwestią, dotyczącą poprawy efektywności energetycznej będzie przeprowadzenie kompleksowych działań w zakresie modernizacji obecnie funkcjonującej sieci energetycznej, ze szczególnym uwzględnieniem sieci przesyłowych 400 kV i rozwój „inteligentnych” sieci przesyłowych.

3) Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami

Zakłada się poprawę efektywności wykorzystania zasobów. Wiazać się to będzie z efektywnym pozyskiwaniem i wykorzystaniem surowców i nośników energii, wdrożeniem nowych, innowacyjnych rozwiązań. Podstawą prowadzenia efektywnego gospodarowania surowcami będzie ocena zapotrzebowania, produkcji krajowej, wymiany zagranicznej oraz uchwycenie trendów, w zakresie produkcji, obrotów i konsumpcji. W tym kontekście istotne będzie także określenie działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów.

4) Rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych

Istotnym wsparciem w przejściu na gospodarkę niskoemisyjną będą nowe technologie, uwzględniające zarówno aspekty efektywności energetycznej, gospodarowania surowcami i materiałami oraz efektywnego gospodarowania odpadami. Szczególne znaczenie powinny mieć czyste technologie węglowe. Opracowywane technologie muszą być realne do

wdrożenia. Konieczne zatem będzie dokonanie kierunkowego przeglądu technologii i wsparcie ich rozwoju właściwymi instrumentami.

5) Zapobieganie powstawaniu oraz poprawa efektywności gospodarowania odpadami

Zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami (zawartą w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2008 r. 2008/98/WE w sprawie odpadów), najważniejszym sposobem postępowania z odpadami jest zapobieganiu ich powstawaniu. Możliwości stosownych działań należy rozważać na każdym etapie życia produktu (od projektowania, poprzez produkcję i użytkowanie przez konsumenta). W tym kontekście niezwykle istotne są takie czynniki jak paliwo wykorzystywane do produkcji, materiały, sposób dystrybucji czy edukacja nt. użytkowania mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów. Cały cykl życia powinien być tak zaprojektowany, aby był zero-odpadowy albo powodował powstawanie jak najmniejszej ilości odpadów. W wypadku, kiedy niemożliwe jest zapobieganie powstawaniu odpadów, szczególnie istotne jest właściwe gospodarowanie odpadami. Postępowanie z odpadami w zgodzie ze wspomnianą powyżej hierarchią pozwoli na zmniejszenie emisyjności gospodarki.

Ponadto w porównaniu do innych krajów europejskich, w Polsce nadal zbyt dużo odpadów zagospodarowywanych jest na składowiskach, zamiast stanowić surowiec do dalszego wykorzystania. W tym obszarze istnieje duży potencjał możliwości podjęcia działań w zakresie selektywnej zbiórki oraz różnych rodzajów odzysku, w tym recyklingu.

Działania zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich zagospodarowaniu powinny przyczynić się do rozwoju bardziej efektywnych i innowacyjnych technologii w wielu dziedzinach gospodarki.

6) Promocja nowych wzorców konsumpcji

W celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń niezbędna jest zmiana niekorzystnych trendów konsumpcji i produkcji, w szczególności poprzez poprawę efektywności wykorzystywania zasobów środowiska (nieodnawialnych i odnawialnych), troskę o integralność i wydajność ekosystemów, ograniczanie emisji zanieczyszczeń i efektywne wykorzystanie odpadów, a także ograniczenie konsumpcji najbardziej energochłonnych towarów i usług. Wdrażanie nowych, zrównoważonych wzorców konsumpcji musi na stałe być związane z procesem edukacyjnym już na wczesnym etapie kształcenia. Wykształcenie właściwych postaw społecznych, o charakterze prośrodowiskowym, w znacznym stopniu ułatwi wdrażanie innych działań ukierunkowanych na redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Powyższe cele szczegółowe (1-6) są ze sobą ściśle powiązane i w związku z tym podjęcie działań w jednym obszarze zdefiniowanym przez jeden z celów szczegółowych automatycznie pociąga za sobą realizację pozostałych celów. W tym kontekście może jednak okazać się niezbędne określenie harmonogramu podejmowania określonych działań przez wskazanych uczestników Programu.

W trakcie opracowywania Programu zostaną także zaproponowane i wyznaczone wskaźniki osiągania celu głównego i celów szczegółowych, uwzględniające długi horyzont czasowy oraz koszty poniesione na wszystkich etapach realizacji Programu.

Zakłada się, że osiągnięcie celu głównego i celów szczegółowych NPRGN przyniesie korzystne zmiany w gospodarce krajowej. Kluczowe kierunki tych zmian dotyczyć będą m.in.:

- a) zmiany struktury wytwarzania energii m.in. dzięki większemu wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniu energii jądrowej,
- b) przyspieszenia modernizacji sektora energetycznego oraz innych sektorów przemysłowych, zwłaszcza pod kątem infrastruktury,
- c) poprawy efektywności energetycznej we wszystkich sektorach gospodarki,
- d) usprawnienia systemu instrumentów prawnych oraz finansowych wspomagających zmianę modelu gospodarki na niskoemisyjny,
- e) zmiany struktury użytkowania energii w obszarze konsumpcji i produkcji dóbr,
- f) zwiększenie wsparcia działalności innowacyjnej,
- g) wzmocnienia roli prac badawczo – rozwojowych dzięki stworzeniu systemu prawnego i finansowego, wspierającego transfer najnowocześniejszych rozwiązań technicznych i organizacyjnych oraz wiedzy z ośrodków naukowych do przedsiębiorstw,
- h) zmiany stanu świadomości i zachowań społeczeństwa w zakresie wykorzystania zasobów, poprzez zapewnienie wysokiej jakości edukacji ekologicznej i stworzenie systemu kształcenia, w tym zakresie, umożliwiającego potwierdzanie zdobycia nowych umiejętności.

6. Obszary działania NPRGN

NPRGN ma obejmować swoim zakresem całą gospodarkę będzie więc programem o charakterze horyzontalno - sektorowym.

Zakłada się, że w ramach NPRGN zostaną zidentyfikowane obszary gospodarki, w których są potencjalne możliwości redukcji emisji gazów cieplarnianych. Szerokie podejście do problemu redukcji umożliwi identyfikację rozwiązań o charakterze przekrojowym (ang. *cross-cutting*), odnoszących się np. do całości łańcucha dostaw, a nie jedynie jego poszczególnych elementów. Wybór obszarów będzie poprzedzony diagnozą sytuacji, w której wykorzystane zostaną również metody analiz STEEPLE i SWOT (vide rozdział 4 Założeń).

Przy opracowywaniu NPRGN zostanie uwzględnione również ryzyko wystąpienia zjawiska „*carbon leakage*” w związku z przenoszeniem produkcji do krajów trzecich.

7. Priorytety

Przeprowadzone w ramach przygotowań NPRGN analizy pozwolą określić w ramach obszarów priorytety oraz działania zgodne z realizacją celu głównego oraz celów szczegółowych. W każdym z wybranych obszarów redukcji emisji gazów cieplarnianych wyznaczony zostanie jeden lub kilka priorytetów. Podstawą ich wyznaczania będą przewidywane efekty redukcyjne w zidentyfikowanych obszarach.

Należy podkreślić, iż efekty redukcyjne, potencjalnie płynące z podejmowania działań zmierzających do realizacji wybranych w poszczególnych obszarach priorytetów, będą rozpatrywane w kategoriach szerszych niż tylko finansowe. Analiza kosztów i korzyści będzie uwzględniała zarówno kwestie ekonomiczne jak i społeczne, obejmujące m.in.: poprawę jakości życia obywateli, wpływ na wzrost konkurencyjności oraz innowacyjności, zmianę ilości miejsc pracy, możliwości rozwojowe danego mechanizmu redukcji emisji w skali kraju, regionu i świata etc.

Przykładem obszaru zidentyfikowanego w ramach realizacji celu szczegółowego *Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii* jest „energy-mix”, zarówno ogólny dla całej gospodarki, jak i dla wytwarzania energii elektrycznej. Zagadnieniem szczególnie ważnym, mającym wpływ na szereg obszarów redukcji emisji gazów cieplarnianych, jest struktura wytwarzania energii elektrycznej, którą osiągniemy w 2050 roku. Jest to kluczowa kwestia dla realizacji całego programu i zapewnienia jego spójności z unijnymi celami klimatycznymi. Kwestii tej nie można więc analizować za pomocą ogólnych prognoz i poprzez obserwacje zachodzących zmian. Wymaga ona gruntownego zbadania, przeprowadzenia wieloaspektowych analiz, a także szerokich konsultacji społecznych przed podjęciem decyzji.

8. Działania

Niezbędne będzie dokonanie selekcji działań, które pomogą zidentyfikować najbardziej korzystne inicjatywy. Podobnie jak w przypadku wyboru obszarów redukcji emisji (vide rozdział 6. Założeń), wybór działań zostanie poprzedzony analizami STEEPLE oraz SWOT. Dla najbardziej efektywnych, pod względem stopnia realizacji celów, działań, które NPRGN będzie identyfikował w poszczególnych obszarach, konieczne będzie wykazanie ekonomicznej opłacalności ich wdrażania, a także wykazanie potencjalnych korzyści gospodarczych, środowiskowych i społecznych wynikających z ich realizacji. Program zawierać będzie katalog działań w rozbiciu na podejmowane przez administrację rządową, władze regionalne i lokalne. Konieczne może być stworzenie nowych rozwiązań legislacyjnych oraz instrumentów finansowych wspierających podejmowanie i prowadzenie prac badawczych i rozwojowych w obszarach najistotniejszych, z punktu widzenia wdrażania postanowień Programu. Zakłada się także uwzględnienie wśród działań podejmowanych przez administrację publiczną, w zakresie promocji prac naukowych i rozwojowych, także poprawy mechanizmów ułatwiających komercjalizację wyników badań, służących redukcji emisji.

Zgodnie z przyjętym w Programie założeniem wyselekcjonowane działania muszą być efektywne pod względem gospodarczym, środowiskowym i społecznym. Zostaną one umieszczone w harmonogramie, który tworzony będzie w oparciu o następujące przesłanki:

- wyznaczone w Programie priorytety,
- wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi działaniami, niejednokrotnie z przyczyn merytorycznych musi być zachowana kolejność realizacji poszczególnych działań,
- aspekty środowiskowe, społeczne i terytorialne (regionalne),
- minimalizacja kumulowania się w danym czasie wydatków z budżetu Państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego, związanych ze stosowaniem instrumentów wsparcia, nie kompensowanych wpływami z realizacji poszczególnych działań.

Ponadto w harmonogramie, obok działań, określona zostanie instytucja odpowiedzialna za realizację określonych działań, termin realizacji, sposób realizacji i oczekiwane efekty oraz źródła finansowania. Działania będą poddawane zwymiarowaniu w oparciu o analizy wykonalności. Jeżeli analizy wykażą taką potrzebę, to danemu działaniu towarzyszyć będą odpowiednie instrumenty wsparcia.

Pokazana zostanie zależność między działaniami na rzecz redukcji emisji, w tym poprawą efektywności, a poprawą warunków życia, dzięki wdrażaniu innowacyjnych technologii i transferze wiedzy z ośrodków naukowych do gospodarczych.

Podstawowe znaczenie dla osiągnięcia celów Programu będzie miało zwiększanie świadomości społecznej. Zmiana zachowań społecznych i wiedza na temat wyzwań środowiskowych pomocna będzie przy realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych typu OZE¹¹ albo CCS¹² budzących obawy społeczne. Zmiana schematów myślenia przyczyni się również do efektywnego gospodarowania energią, racjonalizacją wykorzystania zasobów oraz zmniejszenia emisji.

Należy podkreślić, iż zespół przygotowujący NPRGN będzie korzystać także z nowatorskich rozwiązań, które pozwolą zaangażować społeczeństwo w proces tworzenia Programu. Przykładem takiego podejścia jest idea rozpisania konkursu na innowacyjne i efektywne metody redukcji emisji. Najlepsze pomysły, wybrane przez eksperckie jury, zostaną uwzględnione w NPRGN.

Program będzie zawierał uszeregowaną zgodnie z harmonogramem listę działań, wraz z przypisanymi im, założonymi wielkościami redukcji emisji, wskaźnikami poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania zasobów oraz zwymiarowanymi finansowo korzyściami ekonomicznymi, środowiskowymi i społecznymi. Wielkości te będą także przedstawione zbiorczo dla wszystkich działań w rozbiciu na okresy do 2050 roku. Należy podkreślić, że stopień szczegółowości Programu będzie różny w zależności od horyzontu czasowego. Przykładowo, działania dotyczące perspektywy 2050 roku będą zdecydowanie bardziej ogólne niż te odnoszące się do okresu np. do roku 2020. Ponadto w miarę upływu czasu Program będzie odpowiednio uszczegóławiany. Katalog działań będzie miał charakter „otwarty”, tak aby w procesie okresowego monitorowania Programu możliwe było modyfikowanie listy działań, pod kątem uwzględnienia nowych rozwiązań technologicznych.

Przeprowadzenie stosownych analiz może wykazać potrzebę uruchomienia programu badawczego, którego wyniki będą wsparciem dla realizacji NPRGN. Dlatego też przewiduje się, że do działań na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych i innych substancji, włączone mogą być badania naukowe, których szczegółowy zakres określony zostanie w wyodrębnionym programie.

9. Źródła finansowania NPRGN

Zakłada się, że program będzie realizowany w oparciu o następujące źródła finansowania:

- budżet państwa,
- środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z budżetu Unii Europejskiej,
- środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA,
- środki pochodzące z innych źródeł zagranicznych, w tym środki prywatne,
- współfinansowanie z Funduszu Termomodernizacji i Remontów inwestycji związanych ze zmniejszeniem zapotrzebowania na energię budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, modernizacją kotłowni i węzłów cieplnych, itp.
- prywatne,
- inne.

Wydatki budżetu państwa będą ustalane w relacji do dochodów z aukcji w ramach ETS oraz z innych źródeł. Przewidywanymi instrumentami finansowania realizacji NPRGN będą

¹¹ OZE - odnawialne źródła energii

¹² CCS (z ang. *Carbon Capture and Storage*) wychwytywanie i magazynowanie CO₂

również programy wieloletnie, o których mowa w art. 136 ustawy o finansach publicznych (sporządzane w układzie zadaniowym).

Precyzyjne podanie wysokości środków na realizację programu określone zostanie podczas identyfikacji potrzeb i zadań do wykonania w powiązaniu ze źródłami finansowania, czyli podczas opracowywania programu.

Przewiduje się również uwzględnienie zasady uzależnienia udziału środków publicznych w realizacji działań wynikających z Programu od wkładu prywatnych środków finansowych, w tym zwłaszcza środków z sektora przedsiębiorstw.

10. Monitorowanie i ocena stopnia osiągnięcia celu

Proces monitorowania będzie obejmować efekty w zakresie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, w tym dotyczące redukcji emisji, zarówno w krótkim, jak i w długim horyzoncie czasowym. Monitorowanie będzie odnosiło się zarówno do oceny stopnia realizacji celów NPRGN, jak również zobowiązań międzynarodowych zarówno w ramach UE jak i w skali globalnej. W związku z powyższym poszczególne cele zostaną odpowiednio zwymiarowane.

Proces monitorowania pozwoli ocenić czy harmonogram działań jak i sam Program wymaga modyfikacji, tak aby stopień realizacji celów był jak najwyższy i umożliwiał elastyczne prowadzenie polityki gospodarczej.

11. Tryb prac nad przygotowaniem NPRGN

Prace nad przygotowaniem NPRGN koordynować będą dwa resorty tj. Ministerstwo Gospodarki i Ministerstwo Środowiska. Ze względu na objęcie przez NPRGN całego obszaru życia społeczno-gospodarczego kraju, konieczne będzie zaangażowanie wszystkich resortów, i podległych im urzędów, instytucji i organizacji, w jego tworzenie. Poszczególne ministerstwa będą odpowiadały za przygotowanie elementów programu leżących w ich kompetencji.

NPRGN opracowany zostanie zgodnie z obowiązującą „Metodyką podejścia projektowego w Ministerstwie Gospodarki”, która zakłada powołanie Komitetu Sterującego, Zespołów zadaniowych, oraz wyznaczenie kierownika projektu i kierowników podprojektów.

Wsparciem przy opracowaniu Programu będzie Zespół Doradczy ds. Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej.

12. Proponowana struktura NPRGN

1. Wprowadzenie
2. Streszczenie
3. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i prawnej
 - 3.1 Uwarunkowania społeczno –gospodarcze
 - 3.2 Analiza przepisów prawa międzynarodowego, unijnego i krajowego w zakresie zobowiązań do redukcji emisji gazów cieplarnianych i innych substancji
 - 3.3 Analiza skuteczności dotychczasowych polityk i strategii
 - 3.4 Ocena stanu świadomości społecznej
 - 3.5 Ocena emisyjności gospodarki i jej stanu technicznego
 - 3.6 Analiza potencjału redukcyjnego gazów cieplarnianych i innych substancji
 - 3.7 Analiza potencjału ekonomicznego

- 4.** Cele Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej
- 5.** Obszary
- 6.** Priorytety
- 7.** Kierunki interwencji i działania
- 8.** Sposób monitorowania i ocena stopnia osiągnięcia celów programu
- 9.** Plan Finansowy
 - 9.1 Źródła finansowania
 - 9.2 Koszty finansowania programu
- 10.** Niezbędne zmiany legislacyjne
- 11.** System realizacji programu
 - 11.1 Tworzenie ram prawnych
 - 11.2 Wdrażanie programu
 - 11.3 Harmonogram realizacji
 - 11.4 Plan monitorowania i kontroli
 - 11.5 Modyfikacja Programu (jeżeli konieczna)
- 12.** Wyniki raportu ewaluacyjnego
- 13.** Wyniki przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko
- 14.** Załączniki